

ἈΕΕΨΙ ΕΨ ἌΨΙ Ἰ ΕἸἈΟἸἈ
Ψ ΕἸἈἸ ὌΨ Ἰ Ἄ Ἰ Ὄ

ὌΨ ἈΕΕΨΨΨἸἈΨ ὌΨ ἈΕΕἈἸ Ὄ

ΕἸ Ἀ Ἰ Ἰ Ὄ ἈἈ Ἰ ἈἈ Ἰ Ὄ 14 (115 21)

ὌΨ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia .gr

1

Ἀθήνα 23 Νοεμβρίου 2013

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

Συνέχιση των εργασιών

του Β' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου

Συνεχίσθηκαν και ολοκληρώθηκαν σήμερα 23 Νοεμβρίου οι εργασίες του Β' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, το οποίο διοργανώνει η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος στο Διορθόδοξο Κέντρο στην Ιερά Μονή Πεντέλης. Γενικό θέμα του Συνεδρίου, το οποίο έχει θέσει υπό την αιγίδα του ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος, είναι:

«Ἡ ζωὴ τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων ἐπὶ Τουρκοκρατίας.
Καταπίεση - Κοινοτισμός – Παιδεία»

Στη Δεύτερη Συνεδρία με προεδρεύοντα τον Ελλογιμώτατο κ. Αθανάσιο Καραθανάση, Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ., ομίλησαν οι παρακάτω αναφερόμενοι με τα εξής θέματα:

ἈΕΕΨΙ ΕΨ Ἄ Ψ Ἰ ἘΝΑΘΕΑ
Ψ ΕἸἸἸ Ὄ Ὄ Ἰ Ἰ Ἄ Ἰ Ὄ

ὌΨ ἌΕΕΕΨΟΕΑ ὌΨ ἌΕΕἌἸ Ὄ

ΕΥ ΑΙ Γ Γ Ὄ ἈΑ Γ Γ ΑΑ ΕΨ Ὄ 14 (115 21)

ὌΨ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia .gr

2

Ὁ πρῶτος εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Βλάσιος Φειδάς, Ὁμότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών ανέπτυξε το θέμα : *«Το Οικουμενικό Πατριαρχεῖο και οι Κοινότητες»*. Ὁ ομιλητής ανέφερε ὅτι: «...ο Οικουμενικός Πατριάρχης αναγνωρίσθηκε ἀπό τον σουλτάνο, ὑπό την ιδιότητα του ἀνώτατου Θρησκευτικοῦ ηγέτη του «ἔθνους» των Ὀρθοδόξων, ἀφ'ενός μεν ὡς ο κύριος ὑπόλογος ἐναντι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης γιὰ τὴν ἀστασίαστὴ ὑποτέλεια των χριστιανῶν στον κατακτητή, ἀφ'ετέρου δε ὡς ο κύριος ὁμολογος του σεβασμοῦ του συνομολογηθέντος προνομιακοῦ καθεστώτος, γι'αυτό ἡ οποιαδήποτε ἀθέτηση τῆς συμβατικῆς αὐτῆς ρυθμίσεως προκαλοῦσε συγχρόνως και ἀμφισβήτηση του προνομιακοῦ καθεστώτος των κοινοτήτων».

Ὁ δεύτερος εισηγητής κ. Ἀστέριος Ἀργυρίου, Ὁμότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου, παρουσίασε το θέμα : *«Οἱ δυνατότητες θεολογικοῦ διαλόγου με τὸ ἰσλάμ στοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Μαρτυρίες ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἀντιισλαμικὴ γραμματεία»*. Ὁ ομιλητής τόνισε ὅτι : «Ὁ θεολογικὸς διάλογος με τὸ Ἰσλάμ ἔχει ὡς κέντρο βάρους τὴν προφητολογία, τὴν ἔννοια τοῦ προφήτη, τὴν ιδιότητά του καὶ τὴν ἀποστολή του: Μπορεῖ νά ναι ὁ Μωάμεθ ἕνας ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ προφήτης; Εἶναι δυνατό ὁ προφήτης Ἰησοῦς νά ναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; Οἱ ἀπαντήσεις τῆς καθεμιᾶς ἀπὸ τὶς δύο διαλεγόμενες θρησκευτικὲς Κοινότητες στὰ θεμελιώδη αὐτὰ ἐρωτήματα καταγράφονται καὶ ἀναπτύσσονται στὴ λεγόμενη πολεμικὴ καὶ ἀπολογητικὴ ἰσλαμο-χριστιανικὴ γραμματεία.

Ἡ τρίτη εισηγήτρια Ελλογιμώτατη κ. Βασιλικὴ Παπούλια, Ὁμότιμη καθηγήτρια Α.Π.Θ., παρουσίασε το θέμα : *«Φαινόμενα ἀλλοτριώσεως των υποδούλων Ἑλλήνων στην Ὀθωμανικὴ*

ἈΕΕΨΙ ΕΨ ἌΨΙ Ἰ ΕἸ ἈΟΕἸΑ
Ψ ΕἸ Ἀ Ἰ Ἀ Ὄ Ἰ Ἰ Ἀ Ἰ Ὄ

ὌΨ ἈΕΕΕΨΟΕἸΑ ὌΨ ἈΕΕἸἈ Ἰ Ὄ

ΕΥ ΑΙ Γ Ἰ Ὄ ἈΑ Ἰ Ἰ ΑΑ ΕΨ Ὄ 14 (115 21)

ὄψ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia .gr

3

Αυτοκρατορία. Παιδομάζωμα - Εξισλαμισμός». Η εισήγησή της παρουσίασε ιστορικές πηγές οι οποίες αναδεικνύουν τις εφαρμοσμένες πολιτικές τακτικές της περιόδου της Τουρκοκρατίας οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργία των γενιτσάρων με τα προνόμια και τις υποχρεώσεις τους έναντι του εκάστοτε σουλτάνου μέσα στο πλαίσιο του παιδομαζώματος και των εξισλαμιστικών προσπαθειών».

Ο τέταρτος εισηγητής κ. Σταύρος Περεντίδης, Καθηγητής Ἱστορίας τῶν Θεσμῶν στό Πάντειο Πανεπιστήμιο. Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης. Ο ομιλητής ανέπτυξε το θέμα **«Οἱ μαρτυρίες τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά γιά τοὺς Ρωμηοὺς τοῦ 16^{ου} αἰῶνα»** και ανέφερε πως «Παρουσιάζονται ὡς τόποι μνήμης (*lieux de mémoire*) τρεῖς περιοχές, ὅπως τις περιγράφει, κατὰ τὸν 16^ο αἰῶνα, ὁ Θεοδόσιος Ζυγομαλάς πρὸς τὸν γερμανὸ φίλο του Μαρτίνο Κρούσιο : Κωνσταντινούπολη, Ἀθήνα καὶ Ἀργολίδα. Ἐξετάζεται ἡ συναισθηματικὴ φόρτιση μὲ τὴν ὁποία ὁ ἴδιος ἀντιλαμβάνεται τὴν καθημερινότητα τῶν ἐκεῖ πληθυσμῶν. Ἐπίσης, καὶ ἡ εἰκόνα ποὺ ἐκφράζει, προβάλλοντας τὴν παρακμὴ ποὺ ἀκολούθησε ὡς συνέπεια τῆς πτώσης τοῦ βυζαντινοῦ - χριστιανικοῦ πολιτικοῦ οἰκοδομήματος.»

Η πέμπτη εισηγήτρια Ελλογιμώτατη κ. Ερατώ Πάρη, καθηγήτρια – ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο της Μασσαλίας, παρουσίασε το θέμα : «Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία Μασσαλίας καὶ το Οικουμενικὸ Πατριαρχεῖο κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 19^{ου} αἰῶνα». Σκοπὸς τῆς εισηγήσεως υπῆρξε ἡ προσπάθεια ερμηνείας σε βάθος των δισταγμῶν καὶ αντιδράσεων τῆς ἑλληνικῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας Μασσαλίας ὅπως καὶ τοῦ Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου, στο ὁποῖο υπάγεται, μπροστὰ σὴν ἀνοδο των βαλκανικῶν ἐθνικισμῶν τοῦ δέκατου ἑνατου αἰῶνα.

ἈΕΕΨΙ ΕΨ ἌΨΙ Ἰ ΕἸΝἈΟΪΑ
Ψ ΕἸΝἈ ΟΨΙ Ἰ Ἀ Ἰ Ο

ΟΨΟ ἈΕΕΨΟΪΑΟ ΟΨΟ ἈΕΕἈἸ Ὀ

ΕΥ ΑΙ Γ Ἰ Ὀ ἈΑΙ Γ ΑΑ ΕΪ Ὀ 14 (115 21)

ὄψε. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia.gr

4

Αναφέρθηκε με γλαφυρότητα, στην εκκλησιαστική διαμάχη της δεκαετίας του 1870 και 1880 που θα διχάσει όλες τις ελληνικές κοινότητες της Ανατολής και Δύσης, όπως και της Μασσαλίας: στην οικουμενική τάση και, στον αντίποδά της, την εθνικιστική. Έτσι, στο σύντομο ταξίδι μας, ιχνηλατήσαμε μια τραγική εποχή με ακραίες θέσεις όπου τα πάθη πυροδοτούνται και απελευθερώνονται.»

Μετά τη συζήτηση και το σύντομο διάλειμμα επαναλήφθηκαν οι εργασίες με την Τρίτη Συνεδρία υπό την προεδρία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνατίου, Προέδρου της Ε.Σ.Ε Πολιτιστικής Ταυτότητας.

Η πρώτη εισηγήτρια Ελλογμώτατη κ. Ελένη – Αγγελομάτη Τσουγκαράκη, καθηγήτρια τῆς Ἱστορίας τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ στό Τμήμα Ἱστορίας τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου ανέπτυξε το θέμα: «Πρός ψυχικήν ὠφέλειαν καί ἐπίδοσιν τοῦ ἡμετέρου γένους: Οἱ ἀντιλήψεις γιά τήν Παιδεία κατά τήν Τουρκοκρατία.»

Η ομιλήτρια ανέφερε πως «στή νεότερη βιβλιογραφία συνηθέστατα ἡ παιδεία συνδέεται περισσότερο μέ τήν ἔρευνα καί τήν ἱστορική τεκμηρίωση ὡς πρὸς τή σύσταση καί τή λειτουργία σχολείων, τοὺς λογίους καί διδασκάλους, τὰ προγράμματα σπουδῶν καί τίς διδακτικές μεθόδους. Ταυτίζεται δηλαδή μέ τήν ἐκπαίδευση. Συγκεκριμένες μελέτες πού νά διευκρινίζουν τὸ πῶς ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνονταν διαχρονικὰ καί θεωρητικὰ τήν ἔννοια τῆς παιδείας εἶναι σπάνιες καί τὸ θέμα ἐξετάζεται κυρίως μόνο σὲ σχέση μέ τήν πρόσληψη τοῦ Διαφωτισμοῦ καί τή συνεπαγόμενη μεταβολή πού ἐπακολούθησε στίς ἀντιλήψεις ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἀναγκαίας παρεχόμενης ἐκπαίδευσης.

ἈΕΕΨΙ ΕΨ Ἄ Ψ Ἰ ἘΝΑΘΕΑ
Ψ ΕΑΝΑ ΟΩΪ Ἰ Ἀ Ἰ Ο

ΟΨΟ ἈΕΕΨΟΕΑΟ ΟΨΟ ἈΕΕΑἸ Ἰ

ΕΥ ΑΙ Γ Ἰ ὸ ἈΑΓ Ἰ ΑΑΕΪ ὸ 14 (115 21)

ὄψε. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :

www.ecclesia.gr

5

Στήν εἰσήγηση παρακολουθοῦνται διαχρονικά οἱ ἐκφραζόμενες ἀντιλήψεις γιά τήν παιδεία στίς πηγές ἀπό τόν 16^ο αἰ. καί ἐξῆς, καί οἱ διαφορές ἀλλά καί τὰ κοινά σημεία πού παρατηροῦνται στό μακρὸ αὐτὸ χρονικὸ διάστημα μεταξύ αὐτῶν. Παρὰ τίς ἀλλαγές πού σταδιακὰ ἐμφανίζονται στίς ἀπόψεις γιά τήν παιδεία, δύο ἀπὸ αὐτὲς διατηρήθηκαν σταθερὰ καί διατρέχουν ὅλη τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας : ἡ σταθερὴ πεποίθηση στήν ἀξία τῆς παιδείας ὡς ὑπέρτατου ἀγαθοῦ γιά τοὺς ἀνθρώπους καί ἡ ἀπόλυτη ἀναγκαιότητά της γιά «τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἡμετέρου Γένους». Τέλος, διαπιστώνεται γιά μιὰ ἀκόμη φορὰ πὼς ἀπόψεις σημαντικῶν προσωπικοτήτων ἐνίστε γεφυρώνουν τοὺς συνήθεις καί ἀπόλυτους χαρακτηρισμοὺς μεταξύ συντηρητικῶν καί προοδευτικῶν ιδεῶν στό θέμα τῆς παιδείας.»

Ἡ δευτέρη Εἰσήγηση εἶχε ὡς θέμα: «Ο Ευγένιος Βούλγαρης ὡς παιδαγωγός: ὄψεις τῆς εκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης στον 18^ο αἰώνα». Ο εισηγητὴς Ἐλλογιμώτατος κ. Ἀλφρεδος Σταινχάουερ, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου τῆς Σορβόννης καὶ ἐντεταλμένος διδάσκων στο Πάντειο, υπογράμμισε ὅτι: «Ἡ εκπαιδευτικὴ δραστηριότητα του Ευγένιου Βούλγαρη, πού διαρκεῖ περίπου μιὰ εικοσαετία (1742-1761) ἀποτελεῖ μιὰ κομβικὴ περίοδο στήν εξέλιξη τῆς πρώιμης νεοελληνικῆς παιδείας. Πράγματι, ὁ Βούλγαρης υπῆρξε καινοτόμος, ιδίως στο περιεχόμενο τῆς διδασκαλίας του. Χρησιμοποιώντας μεταφράσεις ἐργῶν του πρώιμου διαφωτισμοῦ πού ἐκπονούσε ὁ ἴδιος, ὁ Βούλγαρης εἰσήγαγε μιὰ σειρά ἀπὸ νέες ἐννοιες καὶ περιεχόμενα στήν ἐκπαίδευση, προετοιμάζοντας τὸ ἔδαφος γιά τὴν γενικότερη διεΐσδυση τῶν διαφωτιστικῶν ιδεῶν στον ἐλληνόφωνο χῶρο».

Ἡ τρίτη Εἰσήγηση εἶχε ὡς θέμα: «Μοναστικὴ ζωὴ καὶ ἐθιμικὸς βίος στή Σάμο τῆς Οθωμανικῆς περιόδου ». Ο εισηγητὴς

ἌΕΞΪ ΕΞ Ἄ Ξ Ϊ ἘΝΑΘΕΑ
Ξ ΕἸΝἌ ΟἸ Ϊ Ἄ Ϊ Ο

Ὁ Ξ Ἄ ΕΞ ΕΞ Ο Ε Α Ὁ Ὁ Ξ Ἄ ΕΞ Ἄ Ἄ Ϊ Ὁ

ΕΥ Α Γ Γ Ϊ Ὁ Ἄ Ἄ Γ Γ Ἄ Ἄ Ε Ϊ Ὁ 14 (115 21)

Ὁ Ξ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia.gr

6

Ελλογιμώτατος κ Καθηγητής Λαογραφίας Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης / Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας, τόνισε ότι στην ανακοίνωση αυτή «εξετάστηκαν οι επιδράσεις των μοναστηριών της Σάμου στην εθμική ζωή των κατοίκων του νησιού κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, με βάση τα αρχεία και τους κώδικες των μονών, που σώζονται σήμερα στην Ιερά Μητρόπολη Σάμου και Ικαρίας. Συγκεκριμένα εξετάστηκε η συμβολή των μονών στην αντιμετώπιση χρονίων και μεταδοτικών ασθενειών, στην κοινωνική περίθαλψη, στην εκπαίδευση, αλλά και στην διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων των Σαμίων.» Τέλος δε, «Εξετάστηκαν ακόμη περιπτώσεις άμεσης επίδρασης του μοναστικού βίου σε έθιμα, αλλά και σε συλλογικές και παραδοσιακές νοοτροπίες και συμπεριφορές των κατοίκων του νησιού, καθώς και στη διατήρηση της εθνικής και πολιτισμικής ταυτότητας των Σαμίων».

Η τέταρτη εισήγηση ανέφερετο στο θέμα: «Η Ελληνική κοινότητα της Βενετίας». Ο Εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Γεώργιος Πλουμίδης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Διευθυντής του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας ανέφερε μεταξύ άλλων τα κάτωθι: «Η Αδελφότητα του Αγίου Νικολάου των Ορθοδόξων Ελλήνων της Βενετίας έλαβε την άδεια των βενετικών Αρχών το 1498. Ο ναός του Αγίου Γεωργίου αποπερατώθηκε το 1577 Το ίδιο έτος εγκαταστάθηκε στη Βενετία μητροπολίτης με τον τίτλο του Φιλαδελφείας. Στη Βενετία τυπώθηκε το μεγαλύτερο ποσοστό των ελληνικών βιβλίων έως το 1800. Εκεί λειτούργησε το Κολλέγιο Φλαγγίνη, που προετοίμαζε την φοίτηση στο Πανεπιστήμιο της Πάδοβας. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο

ἈΕΕΨΙ ΕΨ Ἄ Ψ Ἰ ἘΝΑΘΕΑ
Ψ ΕἸΝΑ ΟΨΙ Ἰ Ἄ Ἰ Ο

ΟΨΟ ἈΕΕΨΟΕΑΟ ΟΨΟ ἈΕΕἈἸ Ο

ΕΥ ΑΙ Γ Ἰ Ο ἈΑΙ Γ ΑΑ ΕΨ Ο 14 (115 21)

ὄψε. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia.gr

7

στηρίχτηκε στην Αδελφότητα της Βενετίας, για να διατηρήσει
την επαφή του με τη Δύση, όπως και για αποκτά ικανά στελέχη.»

Η πέμπτη εισήγηση ανεφέρτε στο θέμα:
«Οικονομικές και κοινωνικές νοοτροπίες στις παραμονές της
Επανάστασης. Η αλληλογραφία των αδελφών Σπηλιω-
τόπουλου». Ο Εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Απόστολος
Διαμαντής, ανέφερε ότι: «Το αρχείο Δημητρίου Κατελούζου,
συνεργάτη των εμπόρων και παραγωγών μπαρουτιού αδελφών
Σπηλιωτόπουλου από την Δημητσάνα, περιλαμβάνει την
αλληλογραφία μεταξύ τους, κατά τα έτη 1817-1821. Ο εμπορικός
οίκος των αδελφών Σπηλιωτόπουλου είναι ενδεικτικός των
οικονομικών και κοινωνικών νοοτροπιών των ελλήνων εμπόρων
της Τουρκοκρατίας, έτσι όπως αυτές αναδύονται από την
καθημερινή τους αλληλογραφία. Επίσης οι αδελφοί
Σπηλιωτόπουλοι οργάνωσαν στους μπαρουτόμυλους της
Δημητσάνας την παραγωγή μπαρουτιού για τις ανάγκες της
Επανάστασης και επομένως συνδέονται άμεσα με τον Αγώνα,
δίνοντας ένα σημαντικό παράδειγμα ταύτισης επαγγελματικής
και εθνικής δράσης.

Από την αλληλογραφία συνάγονται επίσης σημαντικές
πληροφορίες για τις κοινοτιστικές νοοτροπίες στις αρχές του 19^{ου}
αιώνα, όταν ο εκχρηματισμός της αγροτικής παραγωγής άλλαξε
άρδην τα κοινοτικά δεδομένα και επέδρασε στον τρόπο
λειτουργίας των ελληνικών κοινοτήτων».

Η έκτη εισηγήτρια Ελλογιμωτάτη Δρ. Αικατερίνη Γαλάνη, η
οποία διδάσκει κατ' ανάθεση Οικονομική και Ναυτιλιακή
Ιστορία στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, ανέπτυξε το θέμα: «Η ναυτιλία
των Ελλήνων τον 18^ο αιώνα». Η ομιλήτρια ανέπτυξε τη
«μακροσκοπική (ποιοτική και ποσοτική,) απότύπωση της πορείας
της ελληνόκτητης ναυτιλίας κατά τη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα

ἌΕΞΪ ΕΞ Ἄ Ξ Ϊ ἘΝΑΘΕΑ
Ξ ΕἸΝἌ ΟἸ Ϊ Ἄ Ϊ Ο

ΟΞΟ ἌΕΞΕΞΟΕΑΟ ΟΞΟ ἌΕΞΑΑ Ϊ Ο

ΕΥ ΑΙ Γ Ϊ Ο ἈΑ Γ Ϊ ΑΑ ΕΪ Ο 14 (115 21)

ὄξε. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia.gr

8

δίνοντας ἔμφαση τόσο στα ποσοτικά ὅσο και ποιοτικά χαρακτηριστικά της. Ὅπως αποκαλύπτει ἡ εντατική ἐρευνα των τελευταίων ἐτῶν στα κύρια λιμάνια τῆς Μεσογείου, μια σειρά ἀπό εὐνοϊκές οικονομικές και πολιτικές συγκυρίες στη Δυτική Ἑυρώπη ἀλλά και στην Οθωμανική Αυτοκρατορία συνέτειναν στην αλματώδη ἀνάπτυξη του ελληνοκτῆτου στόλου κατά τον αἰῶνα που προηγήθηκε τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης. Οἱ Ἕλληνες του Ἰονίου και του Αἰγαίου, κάτω ἀπό Βενετική, Ἀγγλική ἢ Οθωμανική κυριαρχία, δημιούργησαν μια «ναυτική πολιτεία» με ενιαία επιχειρηματική νοοτροπία και κοινές πρακτικές. Ἐκμεταλλεόμενοι τὴν προνομιακή τους θέση μεταξύ Ἀνατολῆς και Δύσης, με τὴ διπλή ιδιότητα των ἐμπόρων τῆς Οθωμανικῆς Αυτοκρατορίας και των ἐμπορικών ἀντιπροσώπων των Δυτικῶν χωρῶν στην Ἀνατολική Μεσόγειο, μεταστοχειώθηκαν ἀπό ἀλιευτικό και ἐμπορικό στόλο τοπικῆς και περιφερειακῆς ἐμβέλειας στον κύριο πάροχο θαλάσσιων μεταφορῶν στην Ἀνατολική Μεσόγειο. Οἱ δρόμοι τῆς θάλασσας φέρνουν τους Ἕλληνες στις διεθνῆς ἀγορές ὅπου ἐξαπλώνονται τα ἐμπορικά δίκτυα και οἱ παροικιακῆς κοινότητες. Ἡ ἀνοδος τῆς ελληνοκτῆτης ναυτιλίας και του ἐμπορίου ἦταν καθοριστική γιὰ τὴν ἀνάπτυξη των τοπικῶν, ναυτικῶν κοινωπιῶν ἀλλά και γιὰ τὴ συλλογική χειραφέτηση τις παραμονές τῆς Ἐπανάστασης. Οἱ μετέπειτα πρωταγωνιστές του Ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας εἶχαν ἀνδρωθεῖ νωρίτερα στη θάλασσα και στις ἀγορές τῆς Μεσογείου.»

Ἡ ἔβδομη εισηγήτρια Ἐλλογιμωτάτη κ. Αικατερίνη Κορρε, Ομότιμος Καθηγήτρια τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Ἕλληνες Ἐμποροὶ και μεταπράτες κατά τὴν περίοδο τῆς ὀψιμῆς Τουρκοκρατίας».

ἈΕΞΪ ΕΞ Ἀ Ξ Ἰ ἘΝΑΘΕΑ
Ξ ΕἸΝἸ ὉΘΪ Ἰ Ἀ Ἰ Ὁ

Ὁ Ξ Ὁ ἈΕΞΞΞΟΞΑΟ Ὁ Ξ Ὁ ἈΕΞΑἸ Ἰ Ὁ

ΕΥ ΑἸ Ἰ Ἰ Ὁ ἈΑἸ Ἰ ΑΑΕἸ Ὁ 14 (115 21)

Ὁ Ξ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia .gr

9

Στην συνέχεια ἀκολούθησε ἡ ὄγδοη καί τελευταία εισηγήση του κ. Κωνσταντίνου Κωτσιόπουλου, Επίκουρου Καθηγητοῦ τῆς Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμοῦ του ΑΠΘ, ἡ οποία εἶχε ὡς θέμα: «Ἡ κοινοτική ζωή του Ἑλληνισμοῦ στην Τουρκοκρατία. Κοινωνιολογική διερεύνηση». Ὁ εισηγητής ἀνέφερε πῶς: « Ἡ ἑλληνική κοινότητα στην Τουρκοκρατία λειτούργησε καί ὡς θεσμός υποκατάστασης τῆς κρατικής ἐξουσίας. Δημιουργήθηκαν οἱ προϋποθέσεις γιά ἀνάληψη ἀπό τήν ἴδια ἐξουσιαστικῶν λειτουργιῶν, με ἀποτέλεσμα τήν ἀνάδειξή τῆς σε αὐτάρκη καί πολυθεσμική πολιτειακή οντότητα.

Σημεῖο ἀναφοράς υπῆρξε ἡ ἐνορία, ὁ Επίσκοπος καί το θεσμοποιημένο χάρισμα τῆς ορθόδοξης πνευματικότητας. Γιά το λόγο αὐτό οἱ ορθόδοξες κοινότητες δέν υπῆρξαν ἀποτέλεσμα ὠφελιμιστικής ἢ τεχνητῆς βούλησης, ἀλλά ουσιαστικῆς κοινοβιακῆς πίστεως που ἐπηρεάζει τήν κοινωνική καί οικονομική ζωή καί ἀντιτίθεται στον ορθολογιστικό καί τυφλά ἐμπορευματικό χαρακτήρα οργάνωσης τῆς ζωῆς καί τῆς οικονομίας.

Από τήν καθημερινή πράξη τῆς κοινῆς ζωῆς που ἐπιβάλλει τή λιτότητα, τή συσσωμάτωση, τήν ομαδική συνεργασία, τή δημιουργική πειθαρχία καί ἀλληλεγγύη, ἀπέρρευσαν οἱ λεγόμενες γενικές ρήτρες του ἑλληνικοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου, ὅπως εἶναι ἡ αὐτάρκεια, ἡ ἰσότητα, ἡ ἀλληλεγγύη, ἡ ἐπιείκεια, ἡ διαλλαγή καί το κοινό συμφέρον. Με τῆς προϋποθέσεις αὐτές οικοδομήθηκε περιβάλλον ατομικῆς καί ομαδικῆς ἀγωγῆς στο φυσικό χώρο τῆς πόλης που, κατά τον Ἀριστοτέλη καί τους Βυζαντινοὺς Πατέρες, προηγείται ὡς ὅλον του ἐπιμέρους.

Στη σημερινή ἐποχή τῆς διεθνούς οικονομικῆς κρίσης, τῆς παγκοσμιοποίησης καί του ἀποδομητικοῦ μεταμοντερνισμοῦ, κρίνεται ἐπιτακτική ἡ ἀνάγκη ἀνάδειξης του ορθόδοξου κοινοβιακοῦ κοινοτισμοῦ που ἀντιτίθεται στην δυτική

ἌΕΞΪ ΕΞ Ἄ Ξ Ϊ ἘΝΑΘΕΑ
Ξ ΕἸΝἌ ΟἸ Ϊ Ἄ Ϊ Ο

ΟΞΟ ἌΕΞΕΞΟΕΑΟ ΟΞΟ ἌΕΞΑἸ Ὀ

ΕΥ ΑΙ Γ Ϊ Ὀ ἈΑΙ Γ ΑΑΕΪ Ὀ 14 (115 21)

ὄξῆ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Γιὰ τό Δελτίο Τύπου καί γιά κάθε πληροφορία σχετική
μέ τήν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νά ἀπευθύνονται καί στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση :
www.ecclesia.gr

10

ατομοκρατία και καταξιώνει τις υγιείς διαπροσωπικές, διακοινωνικές και οικονομικές σχέσεις».

Ακολούθησε εποικοδομητική συζήτηση. Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος και Αλμυρου κ. Ιγνάτιος Πρόεδρος της ΕΣΕ Πολιτιστικής Ταυτότητας, συνοψίζοντας τις βασικές θέσεις των ομιλητών, αναφέρθηκε στην γόνιμη γνώση της ιστορικής αλήθειας η οποία μας επιτρέπει να διαθέτουμε το ορθό «πρίσμα» ερμηνείας του παρόντος και οραματισμού του μέλλοντος. Ευχαρίστησε όλους τους εισηγητές με τις εμπειριστατωμένες εισηγήσεις τους - οι οποίες και καθόρισαν το υψηλό ακαδημαϊκό επίπεδο του συνεδρίου. Επίσης, ευχαρίστησε τους συντελεστές του συνεδρίου καί ανακοίνωσε το θέμα του Γ' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, το οποίο είναι: **«Ορθόδοξη Εκκλησία και διαφύλαξη της Εθνικής Ταυτότητας-Νεομάρτυρες, Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός-Επαναστατικά Κινήματα».**

Τέλος αναφέρθηκε στην έκδοση των Πρακτικών του Α Επιστημονικού Διεθνούς Συνεδρίου «Ιστοριογραφία και πηγές για την ερμηνεία του 1821». Ο τόμος διατίθεται κεντρικά από τις εκδόσεις ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ καθώς και σε κάθε χριστιανικό βιβλιοπωλείο.

Στη συνέχεια παρατέθηκε γεύμα στο Διορθόδοξο Κέντρο της Ιεράς Συνόδου προς τιμήν των εισηγητών και των συνέδρων.

Οι εισηγήσεις του Συνεδρίου, βρίσκονται στο διαδικτυακό τόπο intv.gr.

Εκ του Γραφείου Τύπου της Ιεράς Συνόδου